

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Туманова Олексія Олександровича на тему
«Статистичне оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.10 – статистика

1. Актуальність теми дослідження

Розвиток інтернет-технологій та швидка інформатизація суспільства сприяють поширенню соціальних медіа. В той же час, стрімкий ріст інформації, що поширюється через цей інструмент комунікації та її вплив на свідомість і рішення людей, обумовлюють необхідність вивчення соціальних медіа.

В інформаційну епоху соціальні медіа стали однією з потужних, динамічних та швидких форм обміну інформацією. Соціальні медіа, такі як Facebook, Twitter, Pinterest та багато інших, застосовуються у повсякденному житті більш ніж мільярдом людей, особливої популярності вони здобули серед молоді.

Результати зарубіжних досліджень показують значний вплив соціальних медіа на розвиток політичних подій в країні та економічної діяльності окремих компаній. За допомогою цього інструменту уряди країн підтримують зв'язок із населенням. Соціальні медіа широко використовуються в дослідженнях у сфері охорони здоров'я, науки та інформаційних технологій.

В Україні використання соціальних медіа в інтересах національної статистики, а саме у дослідженнях соціально-економічних сфер діяльності не є поширеним. Тому інтерес до вивчення соціальних медіа, як об'єкту статистичних досліджень, зростає з кожним роком, але не вистачає комплексних статистичних досліджень, які враховують вітчизняні особливості та специфіку, сучасну непросту ситуацію в країні, та разом з тим величезний потенціал в розвитку цього напрямку.

Виходячи з цього, тема дослідження **О.О. Туманова** безперечно є

Вх. № 100 від 11.03.2021р.
Вчений секретар Зоріша О.А.

актуальною і має важливе науково-методичне та практичне значення у частині вдосконалення статистичного оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана в рамках науково-дослідної роботи кафедри економічної теорії та економічних методів управління Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Якість життя в умовах становлення та розвитку цифрової економіки» (номер державної реєстрації 0119U103349). Автором удосконалено програмно-методичні й організаційні засади застосування джерел великих даних для оцінки якості життя шляхом формування інформаційної бази розвитку соціальних медіа в Україні.

У межах науково-дослідної роботи кафедри економічної теорії та економічних методів управління Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Актуальні траєкторії інформаційної економіки: імператив стійкої динаміки глобального господарства» (номер державної реєстрації 0114U000125), де автору належить удосконалення науково-методологічних засад оцінювання диференціації регіонів України за рівнем розвитку наявної інфраструктури ІКТ та показниками використання соціальних медіа.

3. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій

Обсяг і глибина виконаного дослідження цілком достатні для обґрунтування наукових висновків, положень і рекомендацій, що виносяться на захист.

Під час проведення дослідження автором були використані адекватні статистичні методи та достовірна статистична інформація. Для досягнення поставленої мети в роботі були використані такі методи дослідження: теоретичне узагальнення і системний підхід (для визначення теоретичних основ і напрямів дослідження); індукція, дедукція, аналіз, синтез, формальна логіка та абстрагування (для визначення й уточнення економічної суті та змісту понятійного апарату); логічне моделювання (для формування системи метаданих інформаційної моделі розвитку соціальних медіа в Україні); таблично-графічний

метод (для візуалізації явищ, процесів і закономірностей, що досліджуються); економіко-статистичні методи, а саме: групування, порівняння, нормування, ранжування, аналіз рядів розподілу (для опрацювання статистичних даних), методи багатовимірного аналізу, економіко-статистичного моделювання та прогнозування часових рядів.

Інформаційною базою дисертаційного дослідження стали Закони України й постанови Кабінету Міністрів України, методичні матеріали та офіційна статистична інформація Державної служби статистики України, Головного управління статистики у Харківській області, інших країн і міжнародних організацій, міжнародні статистичні бази даних, наукові праці зарубіжних і вітчизняних учених, матеріали періодичних видань, власні розрахунки, експертні оцінки та ін.

Достовірність основних результатів дисертації підтверджується їх апробацією на міжнародних та національних науково-практичних конференціях, публікаціями у наукових виданнях, використанням результатів дослідження у практичній діяльності державних та комерційних установ і у навчальному процесі.

Результати дисертаційного дослідження мають високий ступінь достовірності. Висновки за результатами дослідження логічно пов'язані з об'єктом та предметом дослідження, вичерпно аргументують виконані завдання та підтверджують досягнення поставленої мети. В них чітко сформульовані констатуюча та конструктивна частини. Все це дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи мають достатній ступінь обґрунтованості.

4. Наукова новизна результатів дослідження

Наукова новизна отриманих результатів полягає в розробленні теоретико-методологічних засад та статистичного інструментарію оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні.

У рамках розв'язання цієї проблеми автором запропоновано низку пропозицій та рекомендацій, які заслуговують на увагу й відзначаються новизною. Зокрема:

Щоб мати змогу визначити систему статистичних показників для оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні, автором сформовано інтегровану структурну систему компонентів соціальних медіа на базі типології таких складових елементів, як: мультимедійні сервіси, соціальні мережі, інформаційно-комунікаційні сервіси, ІКТ інфраструктура, сервісна інфраструктура, фізична інфраструктура (с. 28).

Важливим внеском у розв'язання питань, пов'язаних з оцінюванням розвитку соціальних медіа в Україні є запропоновані автором положення щодо визначення системи метаданих інформаційного забезпечення розвитку соціальних медіа, яка передбачає використання міжнародних стандартів стратегічного та процесного рівня, а також системи міжнародних класифікацій великих даних, що забезпечує можливість їх інтеграції з офіційною статистикою і дозволяє сформувати систему статистичних показників оцінювання розвитку соціальних медіа (с. 95).

Автором, відповідно до обґрунтованих напрямів оцінювання, на основі вивчення та систематизації сучасного міжнародного досвіду, запропоновано комплексне використання системи ключових статистичних показників оцінювання розвитку соціальних медіа, що забезпечує проведення всебічного аналізу структури, динаміки та взаємозв'язків елементів соціальних медіа (с. 97–99).

Ряд положень і висновків роботи суттєво доповнюють ті уявлення, які існували дотепер у науковій літературі, і вносять у них елементи наукової новизни. До таких результатів відносять наступні:

– Автором удосконалено інформаційне забезпечення оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні, що сприяє розробленню практичних рекомендацій щодо формування достовірної інформаційної бази, необхідної для проведення всебічного статистичного аналізу (с. 48).

– Удосконалено підходи до інформаційного забезпечення процесу

статистичного оцінювання розвитку соціальних медіа з обґрунтуванням необхідності поєднання великих даних та даних офіційної статистики (с. 68).

– Набули подальшого розвитку: понятійно-категоріальний апарат дослідження, в результаті чого отримано теоретичне обґрунтування змісту поняття «соціальні медіа», що дало можливість розширити розуміння процесів та закономірностей формування статистичної концептуальної моделі інформаційного забезпечення оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні (с. 26).

– Удосконалено теоретико-методологічні засади побудови системи статистичних показників оцінювання розвитку соціальних медіа шляхом виокремлення блоків показників, адаптованих до елементів соціальних медіа, удосконалення методики їх розрахунку, що дозволяє розширити можливості статистичного аналізу елементів соціальних медіа на основі їх структурування (с. 95).

– Удосконалено методологічні засади статистичного прогнозування окремих складових соціальних медіа, на основі використання мови програмування R та програми RStudio, що дозволило надати аналітичну оцінку тенденціям розвитку частки інтернет-користувачів в Україні, що використовують мобільні пристрої для виходу до мережі інтернет з урахуванням сезонної складової (с. 182–183).

Кількість і науковий рівень положень наукової новизни є достатніми на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

5. Практичне значення отриманих результатів

Авторські розробки розраховані на користувачів різних сфер діяльності та рівнів державного управління, придатні до використання у практичній діяльності органів державної статистики, місцевого самоврядування, а також у навчальному процесі у вищих навчальних закладах.

Наукові розробки, висновки та практичні рекомендації автора використані на регіональному рівні: Головним управлінням статистики у Харківській області

Державної служби статистики України при підготовці аналітичних записок з питань розвитку сектору інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в Харківській області.

Отримані наукові результати також використані в організаційно-управлінській практиці комерційних установ, а саме: ТОВ «Бєбі Сервіс» у місті Харків при формуванні стратегії розвитку таргетованої реклами для залучення нових клієнтів та підтримання вже існуючої бази; у діяльності ТОВ «Неткрафт Компьютерз» для розвитку клієнтської бази в ході пошуку нових каналів реалізації продукту та автоматизації процесу збуту.

Пропозиції щодо вдосконалення взаємодії «педагог-батьки», «керівник-педколектив» та «керівник-педколектив-громадськість» за допомогою засобів соціальних медіа були використані у роботі комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) 119 Харківської міської ради».

Результати дисертації використані у навчальному процесі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

6. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях

Сформульовані у дисертації Туманова Олексія Олександровича основні висновки, рекомендації та наукові положення, повно висвітлені у 18 наукових працях, серед яких 4 статті у наукових фахових виданнях України, 5 статей – у наукових періодичних виданнях іноземних держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, та 9 публікацій апробаційного характеру – в інших виданнях. Вони апробовані на науково-практичних конференціях і доведені до рівня методичних розробок та практичних рекомендацій, окрім того, впроваджені у практику аналітичної роботи державних, комерційних установ та в навчальний процес. Їх зміст свідчить про плідну роботу здобувача над методичними проблемами статистичного оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні. Основні положення дисертації висвітлено в авторефераті, зміст якого повністю відповідає дисертаційній роботі.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи рівень розробки наукових і методичних положень, обґрунтованість наукових висновків та пропозицій, необхідно відмітити дискусійний характер деяких положень.

1. Автором зазначено, що основним фактором розвитку соціальних медіа в Україні є розвиток новітніх конкурентоспроможних ІКТ, зокрема покриття території країни швидкісним мобільним інтернетом (с. 37, Розділ 1), але в роботі недостатньо уваги приділено проблемі фінансування та нестачі кваліфікованих кадрів в рамках впровадження стратегії диджиталізації в Україні, що є гострим питанням.

2. На мою думку, автором недостатньо приділено уваги проблемі безпеки використання персональної інформації користувачів, що зосереджена у соціальних медіа, як джерела великих даних (с. 42–43, Розділ 1), адже це питання тісно пов'язане з захистом персональних даних та кібербезпекою.

3. На с. 124 дисертації наведено розрахунок обсягу вибіркової сукупності студентів. З тексту не зрозуміло, чи проводилось опитування на підставі сформованої вибіркової сукупності, чи в опитуванні брали участь тільки ті 50 студентів, які виявили бажання. У будь-якому випадку про це слід було б написати в роботі та в авторефераті також.

4. З метою групування регіонів України за наявною ІКТ інфраструктурою у 2014–2019 рр. автором використано кластерний аналіз, зокрема алгоритм k-середніх із розбиттям на три кластери. На мою думку, слід було б більш детально пояснити, чому м. Київ після проведення попереднього аналізу було вилучено перед проведенням кластеризації. (с. 135–137, Розділ 3).

5. В роботі мають місце окремі недоліки редакційного характеру.

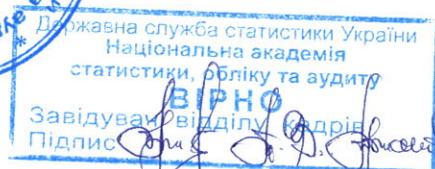
Однак зазначені зауваження не носять принципового характеру і не змінюють позитивної оцінки дисертації О. О. Туманова, її високого наукового рівня та практичної значимості, лише підтверджують важливість і складність теми наукового дослідження.

8. Загальний висновок

Дисертація **Туманова Олексія Олександровича** «Статистичне оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні» є самостійною, цілісною і завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримані нові наукові результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання обґрунтування методичних та організаційних засад статистичного оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні.

Дисертаційна робота за змістом, новизною, обґрунтованістю і достовірністю основних положень відповідає паспорту спеціальності 08.00.10 та вимогам, зазначеним у пунктах 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів від 19 серпня 2015 року № 656, від 30 грудня 2015 року № 1159, від 27 липня 2016 року № 567, від 20 листопада 2019 року № 943 та від 15 липня 2020 року №647), а її автор Туманов Олексій Олександрович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.10 – статистика.

Офіційний опонент,
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри статистики
Національної академії статистики,
обліку та аудиту (НАСОА)

Г. В. Голубова